

METODOLOGIJA OCENJEVANJA

AVTOR :
SOL.LEX.SUS
info@sollexsus.eu

DATUM :
05.09.2022

RAZLIČICA:
1.0

O metodologiji

Trajnostni razvoj

Ocenjevanje

Trajnostni razvoj je proces stalnih izboljšav in uvajanja trajnostnih rešitev. Zato je merjenje skladnosti, napredka in izvajanja strategij, načrtov in veljavnih predpisov izjemno pomembno. Samo če vemo, kje smo, lahko načrtujemo pot naprej.

Zakaj ocenjevanje?

Zastaviti si moramo pomembna vprašanja. V kolikšni meri obstaja celostna politika odločevalske in regulatorne reforme v smeri trajnostnega razvoja? Odgovor se začne z oceno trenutnega stanja trajnostnih sprememb. Izhodišče je vprašanje, ali trajnostna reformna politika na vseh ravneh javnega odločanja (evropska, državna, lokalna) sploh obstaja. Takšna politika pogosto zavzame oblike strategij, načrtov in politik, ki določa načela in cilja za upravljanje trajnostne reforme ter predstavljajo jo nekakšne smernice in merila za ukrepanje uradnikov. Hkrati določajo tudi pričakovanja javnosti oziroma obljubo volivcem glede dejavnosti javnih odločevalcev.

Celostna in integrirana trajnostna politika je bistvenega pomena za zagotavljanje politik za vsa vpletena in medsebojno povezana področja. Vključuje ključne elemente, kot je npr. spodbujanje krožnih modelov poslovanja, varstva okolja, preglednosti, nediskriminacije ter minimalno potrebne vmešavanja v konkurenco in odprte trge za doseganje ciljev trajnostne politike. Ustrezna trajnostna politika je tesno povezana z vprašanjem ključne podpore, saj ponuja političnim voditeljem in visokim uradnikom priložnost, da izrazijo podporo regulatornim trajnostnim reformam.

Zato je zelo pomembno vprašanje, kako močno politični voditelji in višji uradniki izražajo podporo trajnostnemu razvoju, vključno s spremembami pravnega reda ter izvajanjem projektov in aktivnosti? Kako se ta podpora prevaja v praksi v dejansko reformo oziroma spremembe in dopolnitve veljavnih predpisov ter kako se poslovneži in zaposleni, javni uslužbenci, nevladniki, potrošniki in drugi deležniki konkretno odzivajo na te spremembe?

Podpora in interes za reformne aktivnosti so ključni elementi za njihov uspeh. Pogosto se morajo reformna prizadevanja soočiti z močnimi interesnimi skupinami zunaj ali znotraj državne uprave. Prednosti reform so pogosto prikrite zaradi prehodnih stroškov. Toda neuspeh pri premagovanju teh kratkoročnih stroškov in odprava kratkoročnih vzrokov povzročajo dolgoročna izkrivljanja ter z neučinkovitimi predpisi in preprečevanjem dejanskih sprememb negujejo samozadovoljstvo in ohranjajo status quo, kar še povečuje stroške trajnostnih reform. Močna in jasna politična sporočila ter izkazovanje predanosti trajnostnemu razvoju so zato nujno potrebni za izgradnjo splošnega soglasja za trajnostni razvoj, vključno z učinkovitim upravljanjem materialov in preprečevanjem odpadkov.

Naslednje pomembno vprašanje predstavlja ocena, v kolikšni meri je trajnostna reforma, vključno s politikami in predpisi, ki obravnavajo vsa ključna področja, usklajena na vseh ravneh odločanja (npr. mednarodna, evropska, državna in lokalna)? Pravni okvir, ki usmerja poslovanje in življenje prebivalstva, gospodarstva in javnega sektorja je v sodobnem času sestavljeno iz kompleksnih plasti ureditve, ki izhaja iz različnih ravni javnega odločanja ter se lahko iz zgodovinskih, političnih, kulturnih in upravnih razlogov precej razhaja. Te razlike lahko prispevajo k pomanjkanju skladnosti in doslednosti med evropskimi, državnimi in lokalni politikami in predpisi, ki zmanjšujejo kakovost trajnostnemu razvoju naklonjenega okolja. Kjer so odločevalska pooblastila razdeljena med različnimi ravni odločanja, je lahko usklajevanje bistveni element uspešnega trajnostnega prehoda.

Enako pomembna je preglednost strateških usmeritev, političnih odločitev in smernic ter veljavnih predpisov. Za zagotavljanje skladnosti in doseganje ciljev javne politike so potrebni pregledni, dosledni, razumljivi in dostopni pravni akti in strateški dokumenti. To namreč spodbuja predvidljivost, pravičnost in zaupanje naslovljencev pravnih norm in celotne javnosti. Preglednost pozitivno prispeva tudi k privlačnosti naložbene klime za trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo. Pri tem ne govorimo samo o dostopnosti in preglednosti sprejetih aktov in dokumentov, temveč je preglednost izjemnega pomena tudi v postopkih sprejemanja oziroma načinov sprejemanja odločitev. Jasen sistem oblikovanja pravil na vseh ravneh, pri katerem lahko deležniki učinkovito sodelujejo, zagotovi, da deležniki vedo in razumejo, kako zakonodaja vpliva nanje. Poleg tega zagotavlja dosledno uporabo veljavnih predpisov ter zmanjšuje konflikte interesov med reguliranimi subjekti in regulatorjem.

Kakšna je naša metodologija in kakšen je njen namen?

Na splošno je metodologija opis ponovljivega procesa ali postopkov, s pomočjo katerih je mogoče doseči zastavljen rezultat ali cilj. Metodologija mora odgovoriti na osnovna vprašanja: Kdo? Kaj? Komu? Zakaj? Kako? Vsebovati mora tudi opredelitev povezav s sorodnimi metodologijami ter način vrednotenja doseženih rezultatov.

Naša metodologija zato temelji na tej splošni filozofiji. Glavni del metodologije bralca seznanja z osnovnimi pojmi, cilji in strukturo koncepta trajnostnega razvoja in trajnostnega upravljanja z odpadki. V tem dokumentu imajo izrazi trajnostno/pametno/inteligentno na splošno enak pomen oziroma vsi sledijo istemu trajnostnemu cilju z uporabo naprednih znanstvenih spoznanj, tehničnih rešitev in uporabe sodobnih informacijskih tehnologij (digitalizacija).

Metodologija odgovarja na potrebe javnih odločevalcev na državni in lokalni ravni ter drugih deležnikov po približevanju trajnostnega razvoja njegovim glavnim uporabnikom in skuša odpraviti pomanjkljivosti dosedanjih pristopov - namreč nezadostno strukturiranost in usmerjenost na posamezne izvajalce, tj. uporabnost v vsakdanji praksi, obsežnost in preveč formalen pristop k problematiki. Poleg te večje uporabnosti celovito vključuje tudi nekatere druge uporabne vpogleda, kot je digitalizacija in njena vloga v trajnostnem razvoju ter trajnostno oceno učinka predpisov in politik.

Kaj je krožni koncept trajnostnega ravnanja?

Izraz trajnostno pametne države, mesta ali občine pomeni koncept strateškega upravljanja občine ali mesta s ciljem doseči trajnostni preboj. Primarni cilj pametne države ali občine je zagotavljanje dobre kakovosti življenja prebivalcev, kjer se s sodobno tehnologijo vpliva na kakovost življenja v občini in posledično za doseganje gospodarskih in socialnih ciljev občine. Pri tem nastajajo sinergije med različnimi dejavnostmi in javnimi storitvami, ki občino delajo funkcionalno – predvsem promet, logistika, varnost, energetika, ravnanje z odpadki, upravljanje stavb itd. Hkrati pa koncept pametne občine poudarja trdo in mehke vidike upravljanja z lokalnim življenjem ter harmonijo med »sivo« in »zeleno« infrastrukturo občine.

Trije vidiki metodologije

Naša metodologija ocenjuje strateške dokumente oziroma politike ter veljavne predpise glede treh glavnih vidikov glede splošne podpore trajnostnemu razvoju in posebej učinkovitemu upravljanju materialov po najvišji vrednosti in preprečevanju odpadkov. Trije vidiki ocenjujejo načrtovano smer in cilje, skladnost politik, načrtov in predpisov na državni in lokalni ravni s to strateško začrtano smerjo razvoja ter dejansko izvajanje politik, načrtov in predpisov s trajnostnimi projekti, novimi poslovnimi modeli ter sklopi ukrepov in aktivnosti. Brez teh namreč zapisano ostane zgolj črka na papirju in ne pripelje do dejanskega uspešnega odziva na izzive trajnostnega razvoja na državni ali občinski ravni.

NAČRTOVANA SMER

1

Merjenje, v kolikšni meri strateška raven daje smer, cilje in sistem razvoja države ali občine

ZAČRTANA SMER RAZVOJA

2

Merjenje obstoječih strateških dokumentov države občine in ali obstaja skladnost, zlasti s strateškim načrtom nadrejene ravni (za občine države in za države Evropske unije) ter preko tega z drugimi politikami in predpisi na državni ali lokalni ravni.

SKLADNOST NAČRTOV Z DEJANSKIM

3

Merjenje specifičnih razvojnih projektov ali sklopov ukrepov, s katerimi se koncept izvaja. Kjer se implementirajo sodobne tehnologije, so lahko raziskovalno-razvojne narave (testiranje še nedokončanih rešitev v občini kot »live lab«) ali investicijske narave (nakup in uvedba popolnoma preizkušenih rešitev).

Komu je ta metodologija namenjena?

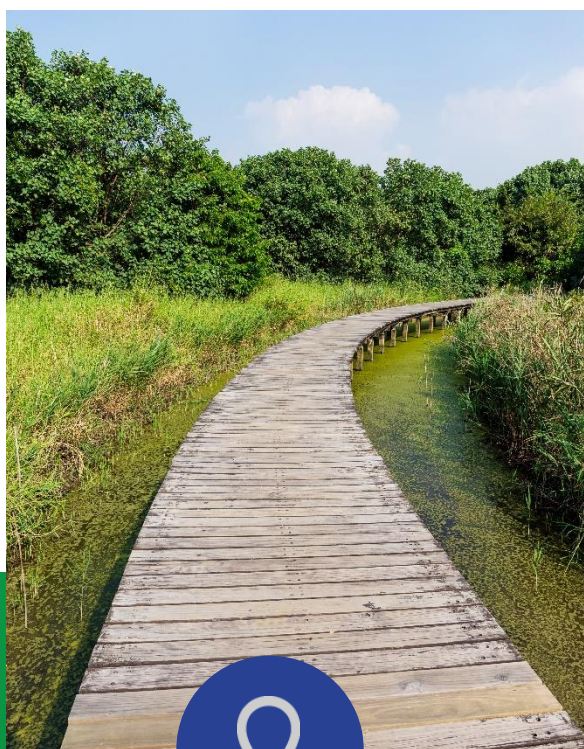
Metodologija je namenjena spremljanju pravnih in političnih aktov in dokumentov ter ukrepov in s tem zagotavljanju učinkovitih informacij javnim odločevalcem na državni in lokalni ravni. Z metodologijo tako projekt IP LIFE Restart podpira učinkovito odločanje in organizacijo trajnostnega prehoda na državni in lokalni ravni. Metodologijo se uporablja tako za presojo strategij in politik kot tudi razvojnih projektov ali sklopov ukrepov, ki to strategijo uresničujejo.

Metodologija je splošno uporabna in hkrati upošteva posamične (sociodemografske, ekonomske, politične idr.) posebnosti ter določa izhodiščno stanje z opredeljeno državno oziroma lokalno problematiko.

Uporaba metodologije

Da bi dosegli učinkovito analizo in primerjavo politik in določb o upravljanju, smo uporabili sredstva inovativne digitalne tehnologije za zagotovitev razvoja in optimizacije digitalne analize in poročanja, vključno s podporo procesom strojnega učenja.

STRATEŠKE USMERITVE IN POLITIKE

Smer razvoja

Prvi del metodologije je namenjen ocenjevanju vseh ključnih strateških usmeritev in politik na poti k trajnostnemu razvoju. S temi na različnih ravneh (mednarodni, evropski, državni lokalni) javni odločevalci začrtajo cilje in usmeritve, ki se zatem prelijejo v veljavne predpise, ukrepe in aktivnosti.

Pot do trajnostnega razvoja zajema razvojni večdimenzionalni proces in zahteva novo vizijo globalnega sodelovanja, da bo napredek res vključujoč in trajen za vse (OECD).

Področja ocenjevanja

Metodologija skladnosti trajnostnega razvoja in uvedbe krožnega gospodarstva, torej veljavnih predpisov, strateških in političnih aktov oziroma dokumentov ter razvojnih projektov in sklopov ukrepov s temi cilji ocenjuje na naslednjih petnajstih področjih:

- S001 splošna trajnostna usmeritev,
- S002 varstvo okolja,
- S003 trajnostno urejanje prostora,
- S004 podnebje in nizkoogljičnost,
- S005 varstvo biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot,
- S006 varstvo tal,
- S007 varstvo zraka,
- S008 varstvo in raba voda,
- S009 varstvo pred hrupom,
- S010 energetska učinkovitost,
- S011 krožne surovine in preprečevanje odpadkov,
- S012 varstvo pred obremenjevanjem z elektromagnetnim poljem,
- S013 varstvo pred svetlobnim onesnaževanjem,
- S014 sanacija v preteklosti čezmerno onesnaženih območij,
- S015 varno ravnanje s kemikalijami.

Na vsakem področju se skladnost veljavnih državnih ali lokalnih predpisov, državnih ali občinskih strateških in političnih aktov oziroma dokumentov ter razvojnih projektov in sklopov ukrepov ocenjuje primerjalno z nadrejenimi ravni (za državno EU, za lokalno državna in EU raven) ter glede na druge sorodne subjekte (na državni primerjava z drugimi državami članicami EU, na lokalni primerjava z drugimi občinami). Ocena tako primarno ni zasnovana kot absolutna, temveč kot primerjalno relativna (angl. benchmarking), saj tako javnim odločevalcem daje jasnejši vpogled v njihovo uspešnost glede na primerljive druge javne odločevalce ter jih spodbuja k uspešnemu delu in sledenju svojim najuspešnejšim kolegom in njihovim dobrim praksam na posameznem od petnajstih področij.

Na določenih ravneh (npr. na državni ravni) oziroma področjih (npr. glede mestnih občin) se temu splošnemu metodološkemu pristopu dodajo še dodatni oziroma razširjeni metodološki vidiki, da se zagotovi višja stopnja primerljivosti in usklajenosti s trendi v Evropski uniji in na mednarodni ravni (OECD, Združeni narodi in podobno).

Ocenjevanje na državni ravni

Učinkovit odgovor na izzive današnjega časa ter prehod na res trajnostni razvoj zahteva predanost, odločnost in usklajenost. Država ima pri spodbujanju trajnostnega razvoja, uvedbi krožnega gospodarstva ter s tem kroženja materialov in preprečevanja odpadkov izjemno pomembno trojno vlogo.

Prvič, država mora narekovati jasne strateške in politične odločitve na državni ravni ter te usmeritve uspešno, pregledno, pravično in predvidljivo prelini v sodoben pravni okvir.

Drugič, država s svojim organiziranim spremljanjem stanja in zbiranjem podatkov ter organiziranim nadzorom oziroma prisilo vpliva na izvajanje strateških usmeritev in pravnega okvirja.

Tretjič, država kot ključni deležnik in velik naročnik lahko izjemno vpliva na ozaveščanje gospodarstva in prebivalstva, sofinancira napredek znanosti ter raziskave in razvoj v akademski in gospodarski sferi. S svojimi naročili usmerja in spodbuja razvoj novih storitev, blaga in gradenj oziroma krožnih poslovnih modelov.

Metodologija zato pri ocenjevanju strateških odločitev in političnih usmeritev ocenjuje tudi dodatno vrsto vidikov državnega delovanja:

- sprejem in uveljavitev podrobnih akcijskih načrtov z jasno odgovornostjo (so strategije, nacionalni načrti in programi ter operativni plani sodobni, jasni in učinkoviti);
- pogum pri spodbujanju trga in zahtevanju sprememb (ali državni orani izvajajo napredne in pilotne ali demonstracijske ukrepe; ali pri vseh javnih naročilih uporabljajo trajnostna merila za izbiro ter predvsem naročajo blago, storitve in gradnje, prilagojene trajnostnemu razvoju in krožnim modelom);
- spodbujanje inovacije s povečanim financiranjem in davčnimi spodbudami (so na voljo zadostne finančne subvencije in davčne olajšave za dejansko spodbujanje trajnostnega razvoja, preprečevanja odpadkov in krožne poslovne modele);
- stalno izboljševanje načrtovanja in izvajanja zelenih pobud (ali državni organi redno spremljajo vse ustrezne kazalnike, zagotavljajo javno dostopne in pregledne podatke glede trajnostnega razvoja, ravnanja z odpadki in krožnih modelov upravnega poslovanja in izvajanja gospodarskih in negospodarskih javnih služb; ali na podlagi spremljanja in podatkov ustrezno prilagajajo akcijske načrte ter svoje programe projektov, ukrepov in aktivnosti);
- delovanje kot vzornik prebivalstvu, gospodarstvu in nevladnim organizacijam (ali politični odločevalci in uradniki delujejo kot vzor, skrbijo za ozaveščanje; ali resorna ministrstva, inšpektorati in drugi državni organi ustrezno partnersko spodbujajo razvoj novih poslovnih modelov ter pomagajo pri razreševanju regulatornih vprašanj);
- spodbujanje pristopa, ki zajema celotno družbo in je primarno osredotočen na ljudi (ali se vsa resorna ministrstva zavedajo, da je poglobitveni del trajnostnega razvoja usmerjen v ljudi, njihovo zdravje in srečo ter ne zgolj v tradicionalna vprašanja varstva okolja in ravnanja z odpadki).

Ocenjevanje mestnih občin

Z razvojem trajnostnega koncepta in novih tehnoloških inovacij (predvsem informacijsko komunikacijskih tehnologij) postaja razvoj sredstvo za doseganje učinkovitejših in trajnostnih mest oziroma mestnih občin. Postajajo pametna ne samo v smislu avtomatiziranih vsakodnevnih funkcij, temveč vse bolj tudi z omogočanjem spremljanja, razumevanja, analiziranja in načrtovanja mesta za izboljšanje urbane uspešnosti v realnem času.

Danes več kot polovica svetovnega prebivalstva živi v urbanih območjih (v Evropi 74 % prebivalstva živi v urbanih centrih). Trajnosten razvoj zato daje poudarek socialnemu in okoljskemu kapitalu mestne občine ter v tem presega koncept pametnega mesta, osredotočenega predvsem na tehnologijo. S tem se krepí večdimenzionalni pogled glede mest. Da bi bila urbana območja resnično pametna, morajo svoj razvoj upravljati s podpiranjem gospodarske konkurenčnosti, krepitvijo socialne kohezije, okoljske trajnosti. Pomembna usmeritev je tudi zmanjševanje onesnaženosti, trajnostni viri energije in mestnih storitev ter ravnanje z odpadki oziroma preprečevanje odpadkov, torej strategija ničelnih odpadkov. Vse skupaj z jasnim poslanstvom - zagotavljanja večje kakovosti življenja vseh svojih prebivalcev.

Organizacija razvoja

Uspešna organizacija razvoja pomeni celoto politične zavezanosti, strateške in organizacijske okretnosti ter ustrezne porazdelitve vlog in dolgoročnih partnerstev za trajnostni razvoj.

Skupnost in sodelovanje

Trajnostni razvoj zahteva usklajeno in enotno delovanje skupnosti ter aktivacijo in sodelovanja vseh različnih skupin deležnikov. Ti potrebujejo prostor za svoj razvoj ter nove, predvsem delitvene poslovne modele.

Infrastruktura in delovanje

Trajnostne infrastrukturne rešitve so celovite, večnamenske, odprte in integrirane. Izpolnjevati morajo več funkcij hkrati in pokrivati celotno območje mestne občine.

Kakovost življenja

Ključno poslanstvo trajnostnega razvoja v mestni občini je kakovost življenja prebivalcev. Ti želijo živeti v povezanem, odprtem, ekonomsko uspešnem in sodelujočem mestu, kjer jih obdaja zdravo in čisto mestno okolje.

Raven	Št.	Element	Primeri
A. Organizacija	1	Politična zavezanost	Celovitost in obseg politične vizije.
	2	Organizacija in vloge	Jasna ureditev občinske uprave z dodeljenimi vlogami in odgovornostmi za trajnostni razvoj.
	3	Strategija / akcijski načrt	Jasna strategija in akcijski načrt za uveljavitev vizije trajnostnega razvoja.
	4	Sodelovanje in dolgoročni partnerji	Vzpostavljene delovne skupine dolgoročnih partnerjev mesta na vseh pomembnih področjih.
B. Skupnost	1	Aktivacija in povezovanje	Aplikacije ali spletišča za objavo podatkov, sprejemanje idej in mnenj.
	2	Skupnosti in prostor za razvoj	Programi ozaveščanja, motivacije in podpore za prebivalce za trajnostni razvoj.
	3	Ekonomija delitve	Ponudniki delitvene ekonomije na področju prevoza, pisarniških prostorov in podobno.
	4	Kultura javnih prostorov	Za splošno javnost dostopni in razumljivi načrti in vizualizacije razvoja javnih prostorov. Dodelitev ključne vloge "mestnega arhitekta".
C. Infrastruktura	1	Celovita rešitev	Regulatorne in tehnološke rešitve za celotno območje mestne občine (pravna ureditev, zbiranje podatkov, mobilne rešitve itd.).
	2	Večnamenska rešitev	Posamezna investicija ali tehnološka rešitev pokriva več ciljev oziroma področij.
	3	Integrirana rešitev	Integriranost z drugimi rešitvami, delovanje na ogljično nevtralni infrastrukturi v oblaku.
	4	Odpri rešitev	Odpri podatki in spletni servisi za splošno uporabo ali integracijo.
D. Kakovost življenja	1	Povezano, odprto in sodelujoče mesto	Širok nabor storitev za podjetja in prebivalstvo.
	2	Zdravo in čisto mestno okolje	Okoljski vplivi na zdravje in življenje prebivalcev.
	3	Ekonomska privlačnost mesta	Finančne možnosti in stanje prebivalstva.
	4	Ugled mesta	Ugled mesta v medijih in splošni javnosti.

PRAVNI OKVIR

Veljavni predpisi

Stalne in daljnosežne socialne, ekonomske in tehnološke spremembe zahtevajo upoštevanje medsebojno soodvisnih vplivov regulatornih režimov. Zagotoviti moramo, da so regulatorni akti in procesi ustrezni ter robustni, pregledni, odgovorni in usmerjeni v prihodnost.

Reforma pravnega reda ni samo enkratni napor, temveč gre za dinamičen, dolgoročno usmerjen in multidisciplinaren proces.

Regulatorna reforma za trajnostni razvoj se nanaša na spremembe, ki izboljšujejo pravno kakovost veljavnih predpisov in njihovo krožno usmerjenost ter z njimi povezane uradne postopke. Reforma lahko pomeni posamezne spremembe zakonodaje, celovito prenovo pravnega okvirja na določenem področju ali izboljšanje postopkov za pripravo predpisov in vodenje reforme.

»Dobra trajnostna zakonodaja« bi morala:

- (i) služiti jasno opredeljenim trajnostnim ciljem in biti učinkovita pri doseganju teh ciljev;
- (ii) imeti trdno pravno in empirično podlago;
- (iii) ustvarjati koristi, ki upravičujejo stroške, ob upoštevanju porazdelitve učinkov v družbi ter upoštevanje gospodarskih, okoljskih in družbenih učinkov;
- (iv) zmanjševati stroške vsem deležnikom in morebitno izkrivljanje trga;
- (v) spodbujati inovacije in nove krožne poslovne modele preko regulatornih spodbud, dobrih praks in drugih inovativnih pristopov, ki temeljijo na ciljih trajnostnega razvoja;
- (vi) biti jasna, preprosta in učinkovita (praktično uporabna) za naslovljence pravnih norm;
- (vii) biti skladna s strateškimi in političnimi cilji trajnostnega razvoja ter z drugimi predpisi in politikami (tudi na drugih višjih in nižjih ravneh);
- (viii) biti čim bolj združljiva s konkurenco, digitalizacijo in spodbujanjem naložb v trajnostni razvoj na domači in mednarodni ravni.

Med cilje boljše trajnostne zakonodaje na vseh ravneh (evropska, državna in lokalna) nedvomno lahko uvrstimo tudi izboljšanje koordinacije ter izogibanje prekrivanju odgovornosti med regulatornimi organi in ravnmi javnega odločanja. Trajnostna zakonodaja mora, enako kot vsaka dobra zakonodaja, slediti ključnim merilom kakovosti, kot so kakovost, preglednost, nediskriminacija in učinkovitost ureditve, ter spodbujati zasebne nadzorne organe oziroma nosilce javnih pooblastil, da določijo oziroma uveljavijo standarde neodvisnega odločanja in presoje glede vprašanj trajnostnega razvoja.

Del sistema dobre zakonodaje za trajnostni razvoj je tudi dinamičen pristop stalnega posvetovanja z vsemi deležniki, vnaprejšnja in naknadna ocena učinkov na naslovljence predpisov in trajnostni razvoj ter stalnega izboljševanja regulatornih pristopov. Po zgledu pravnih aktov EU bi morali veljavni predpisi vsebovati sistem naknadnega in stalnega vrednotenja.

Še posebej pri pravnem urejanju trajnostnega razvoja je smiselno razmisliti tudi o inovativnih pristopih. Takšen je postopek za obravnavo in odobravanje posameznih primerov novih krožnih poslovnih modelov, kroženja in predelave materialov ter podobnih aktivnosti (angl. »case by case«). Sestavni del sprejemanja regulatornih rešitev mora biti obvezno tudi razmislek o alternativni državni regulaciji, kjer je primerno in mogoče, vključno s samoregulacijo. Prav tako je smiseln reden pregled določb veljavnih predpisov ter njihovih ekonomskih, okoljskih, socialnih in upravnih vidikov oziroma vplivov na deležnike. Del stalnega posodabljanja predpisov je lahko tudi že vnaprej predvideno ugašanje veljavnih predpisov (t.i. »regulatorni sončni zahod«).

Slovenija ima tako kot večina razvitih držav obsežen pravni red, sestavljen iz evropske, državne in lokalne ravni ter deset tisoč predpisov, ki so se nabirali leta ali desetletja brez ustreznega pregleda in revizije. Vsi ti predpisi v večji ali manjši meri vplivajo na trajnostni razvoj ter preprečevanje odpadkov. Predpisi, ki so učinkoviti danes ali bili v preteklosti, lahko že jutri zaradi novih trajnostnih izzivov ter družbenih, gospodarskih ali tehnoloških sprememb postanejo neučinkoviti in ovirajo trajnostni razvoj. Tudi na splošno, nenehno kopičenje regulatornih ukrepov pogosto ustvarja podvajanje in protislovje v pravnem okviru, ki ustvarja nepotrebne stroške za podjetja in prebivalce.

Za uspešen trajnostni razvoj in njegovo regulacijo je potrebna analiza vse te velikanske množice predpisov ter njihovega vpliva na trajnostni razvoj in preprečevanje odpadkov. Šele s poznavanjem trenutnega stanja namreč lahko učinkovito identificiramo in zatem odstranimo ovire novim krožnim modelom poslovanja in življenja ter v nadaljevanju zagotovimo proaktivno regulatorno podporo trajnostnemu razvoju.

Analitični pristop oziroma metodološki pristop v ta namen temelji na treh ocenah, ki skupno dajejo trajnostno oceno posameznega zakona in na njegovi podlagi izdanih podzakonskih predpisov.

Metodologija najprej predvideva oceno zakona in podzakonskih aktov na sam trajnostni razvoj. Različne zakonske materije imajo namreč različno stopnjo vpliva na trajnostni razvoj. Pri tem še ne govorimo o regulatornih odločitvah, temveč o sami stopnji vpliva na trajnostni razvoj (je področje urejanja bistveno za trajnostni razvoj, sploh lahko ima bistven pozitiven ali negativen vpliv). V to oceno je vključeno ocenjevanje ožjega vpliva na trajnostni razvoj, torej vpliva na javno in poslovno odločanje, varstvo okolja, kakovost življenja prebivalcev in vpliva na človekove pravice, neločljivo povezane s trajnostjo. Na oceno vpliva tudi ocena vpliva na krožno gospodarstvo, torej ali ima področje urejanja vpliv na razvoj ali dizajn ter krožne poslovne modele proizvodnje blaga, ponudbe storitev ali gradenj. Del ocene je tudi vpliv na trajnostno uporabo virov na področjih, kot so: energetika, industrija, promet, komunala in podobni. Pomemben del ocene je seveda tudi vpliv na preprečevanje odpadkov in kroženje materialov, torej vpliv na preprečevanje odpadkov, kroženje materialov, ponovno uporabo, recikliranje in sorodna vprašanja.

Pomemben sestavni del pomena določenega zakona je tudi njegov vpliv na ravnanje odločevalcev ter njihovo sprejemanje bolj ali manj trajnostnih odločitev. Ali zakon in na njegovi podlagi izdani podzakonski akti pomembno vplivajo na ravnanje odločevalcev? So zakonske odločbe splošno in pogosto uporabljane? Ali so predmet sodnih postopkov, torej ocena obsega sodne prakse v zvezi z zakonom in podzakonskimi akti. Kakšno je na splošno zanimanje deležnikov za veljavni zakon in povezane predpise, se z v zvezi z njimi pojavljajo pogosta vprašanja, je mogoče zaslediti veliko število (pozitivnih ali negativnih) mnenj o zakonski ureditvi ali morda ostaja zakon zgolj mrtva črka na papirju in mu naslovljenci ne posvečajo pozornosti?

Če ti dve oceni dajeta odgovor na samo intenzivnosti vpliva zakona in podzakonskih aktov na trajnostni razvoj in preprečevanje odpadkov, o (pozitivni ali negativni) naravi tega vpliva daje tretja ocena – ocena kakovosti in krožne usmerjenosti predpisa. Kako sodobne so določbe predpisa oziroma posameznih sprememb in dopolnitev? So v njih že zajeta dognanja zadnjega desetletja o regulativi trajnostnega razvoja in preprečevanja odpadkov? Je predpis ustrezno harmoniziran s trajnostnim okvirom pravnega reda Evropske unije? So določbe zakona in podzakonskih aktov skladne z načeli »dobre trajnostne zakonodaje«? Je zakon zadostno krožno usmerjen in zasnovan v podporo novim krožnim modelom poslovanja?

Šele na podlagi vseh treh ocen lahko zanesljivo ocenimo vpliv posameznega zakona in podzakonskih aktov na trajnostni razvoj in preprečevanje odpadkov. Z ustrezno ponderiranim agregiranjem ocen posameznih zakonov pa pridemo do skupne ocene poglavja pravnega reda.

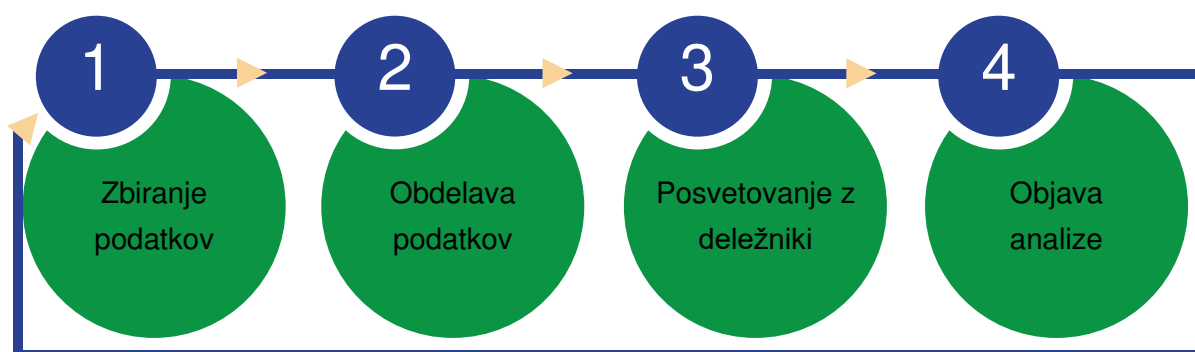
Raven	Št.	Element	Primeri
Vpliv na trajnostni razvoj	1	Trajnostni razvoj	Vpliva na javno in poslovno odločanje, okolje, kakovost življenja, človekove pravice.
	2	Krožno gospodarstvo	Ocena vpliva na razvoj, dizajn in krožne poslovne modele blaga, storitev in gradenj.
	3	Trajnostni viri	Vpliv na trajnostno uporabo virov (energetika, industrija, promet, komunala).
	4	Odpadki in kroženje materialov	Vpliv na preprečevanje odpadkov, kroženje materialov, ponovna uporaba, recikliranje.
Vpliv na odločevalce	1	Vpliv na ravnanje odločevalcev	Ocen vpliva zakona in na njegovi podlagi izdanih podzakonskih aktov na ravnanje.
	2	Obseg sporov	Ocena obsega sodne prakse v zvezi z zakonom in podzakonskimi akti.
	3	Zanimanje deležnikov	Ocena obsega zanimanja deležnikov za predpis in z njim povezana vprašanja.
	4	Mnenja deležnikov	Ocena pozitivnih, nevtralnih in negativnih mnenj različnih vrst deležnikov.
Kakovost in krožna usmerjenost	1	Sodobnost predpisov	Sodobnost določb predpisa oziroma posameznih sprememb in dopolnitev.
	2	Harmoniziranost	Ocena možne in dejanske harmoniziranosti s pravnim redom EU.
	3	Kakovost določb	Ocena skladnosti narave določb predpisa z načeli »dobre trajnostne zakonodaje«.
	4	Krožna usmerjenost	Ocena krožne usmerjenosti oziroma podpore novim krožnim modelom poslovanja.

Stalni krožni proces

Ocenjevanje napredka na poti trajnostnega razvoja je stalen in kontinuirani ter kot vse na področju trajnosti predvsem nenehen, krožni proces.

Štirje krožni koraki

V prvi fazi zbiranja podatkov iz vseh razpoložljivih javnih virov stalno zbiramo podatke o sprejetih strategijah, načrtih, in vseh predpisih ter izvajanju projektov, vseh aktivnosti in ukrepov.

Vse zbrane podatke naši eksperti skrbno analizirajo ter tudi z uporabo naprednih tehnologij in umetne inteligence ocenijo različne kazalnike ter glede na stanje in cilje oblikujejo priporočila.

Trajnostni razvoj je timsko delo. Zato je zelo pomemben del našega procesa tudi stalno posvetovanje z vsemi različnimi vrstami deležnikov (država, vse občine, NVO, javni zavodi, podjetja, javnost).

Ob koncu vsakega analitičnega kroga analizo politik in analizo predpisov javno objavimo na svetovnem spletu v slovenskem in angleškem jeziku.

Skupaj na poti trajnostnega razvoja

O NAS

SOL.LEX.SUS, trajnostne pravne rešitve, d.o.o.
Prešerje pri Radomljah, Pelechova cesta 67B
1235 Radomlje

NAŠ KONTAKT

+386 1 810 73 82
info@sollexsus.eu
www.sollexsus.eu